

USTAWA

z dnia 29 września 1994 r.

o zmianie ustawy — Kodeks pracy oraz o zmianie niektórych ustaw.

Art. 1. W ustawie z dnia 26 czerwca 1974 r. — Kodeks pracy (Dz. U. Nr 24, poz. 141, z 1975 r. Nr 16, poz. 91, z 1981 r. Nr 6, poz. 23, z 1982 r. Nr 31, poz. 214, z 1985 r. Nr 20, poz. 85 i Nr 35, poz. 162, z 1986 r. Nr 42, poz. 201, z 1987 r. Nr 21, poz. 124, z 1988 r. Nr 20, poz. 134, z 1989 r. Nr 20, poz. 107 i Nr 35, poz. 192, z 1990 r. Nr 4, poz. 19, Nr 43, poz. 251 i Nr 55, poz. 319 oraz z 1991 r. Nr 53, poz. 226 i Nr 55, poz. 236 i 237) dział jedenasty otrzymuje brzmienie:

„Dział jedenasty
Układy zbiorowe pracy
Rozdział I
Przepisy ogólne

Art. 238. § 1. Ilekroć w przepisach działu jest mowa o ponadzakładowej organizacji związkowej, należy przez to rozumieć organi-

zacje związkową, będącą ogólnokrajowym związkiem zawodowym, zrzeszeniem (federacją) związków zawodowych lub ogólnokrajową organizacją międzyzwiązkową (konfederacją).

§ 2. Przepisy rozdziału odnoszące się do:

- 1) układu — stosuje się odpowiednio do układu ponadzakładowego i układu zakładowego,
- 2) pracodawców — stosuje się odpowiednio do pracodawcy.

Art. 239. § 1. Układ zawiera się dla wszystkich pracowników zatrudnionych przez pracodawców objętych jego postanowieniami, chyba że strony w układzie postanowią inaczej.

§ 2. Układem mogą być objęte osoby świadczące pracę na innej podstawie niż stosunek pracy; układem mogą być również objęci emeryci i renciści.

§ 3. Układu nie zawiera się dla: mianowanych pracowników urzędów państwowych, mianowanych pracowników samorządowych, sędziów i prokuratorów.

Art. 240. § 1. Układ określa:

- 1) warunki, jakim powinna odpowiadać treść stosunku pracy, z zastrzeżeniem § 3,
- 2) wzajemne zobowiązania stron układu.

§ 2. Układ może określać inne sprawy poza wymienionymi w § 1, nie uregulowane w przepisach prawa pracy w sposób bezwzględnie obowiązujący.

§ 3. Układ nie może określać:

- 1) zasad szczególnej ochrony pracowników przed rozwiązaniem stosunku pracy,
- 2) uprawnień przysługujących w razie nieuzasadnionego lub niezgodnego z prawem wypowiedzenia lub rozwiązania stosunku pracy bez wypowiedzenia, z wyjątkiem przysługującego z tego tytułu wynagrodzenia lub odszkodowania,
- 3) odpowiedzialności porządkowej oraz dyscyplinarnej,
- 4) urlopów macierzyńskich i wychowawczych,
- 5) ochrony wynagrodzenia za pracę.

Art. 241. Postanowienia układu nie mogą być mniej korzystne dla pracowników niż ustawowe przepisy prawa pracy lub przepisy wydane na ich podstawie.

Art. 241¹. Strony, określając wzajemne zobowiązania przy stosowaniu układu, mogą w szczególności ustalić:

- 1) sposób publikacji układu i rozpowszechniania jego treści,
- 2) tryb dokonywania okresowych ocen funkcjonowania układu,

3) tryb wyjaśniania treści postanowień układu oraz rozstrzygania sporów między stronami w tym zakresie,

4) wzajemne obowiązki dotyczące przestrzegania postanowień układu.

Art. 241². § 1. Zawarcie układu następuje w drodze rokowań.

§ 2. Podmiot występujący z inicjatywą zawarcia układu jest obowiązany powiadomić o tym każdą organizację związkową reprezentującą pracowników, dla których ma być zawarty układ, w celu wspólnego prowadzenia rokowań przez wszystkie organizacje związkowe.

§ 3. Strona uprawniona do zawarcia układu nie może odmówić żądaniu drugiej strony podjęcia rokowań:

- 1) w celu zawarcia układu dla pracowników nie objętych układem,
- 2) w celu zmiany układu uzasadnionej istotną zmianą sytuacji ekonomicznej bądź finansowej pracodawców lub pogorszeniem się sytuacji materialnej pracowników,
- 3) jeżeli żądanie zostało zgłoszone nie wcześniej niż 60 dni przed upływem okresu, na jaki układ został zawarty, albo po dniu wypowiedzenia układu.

Art. 241³. § 1. Każda ze stron jest obowiązana prowadzić rokowania w dobrej wierze i z poszanowaniem słusznym interesów drugiej strony. Oznacza to w szczególności:

- 1) uwzględnianie postulatów organizacji związkowej uzasadnionych sytuacją ekonomiczną pracodawców,
- 2) powstrzymywanie się od wysuwania postulatów, których realizacja w sposób oczywisty przekracza możliwości finansowe pracodawców,
- 3) poszanowanie interesów pracowników nie objętych układem.

§ 2. Strony układu mogą określić tryb rozstrzygania kwestii spornych związanych z przedmiotem rokowań lub innych spornych zagadnień, które mogą wyłonić się w trakcie tych rokowań. W takim przypadku nie mają zastosowania przepisy o rozwiązywaniu sporów zbiorowych, chyba że strony postanowią o ich stosowaniu w określonym zakresie.

Art. 241⁴. § 1. Pracodawca jest obowiązany udzielić przedstawicielom związków zawodowych prowadzącym rokowania informacji o swojej sytuacji ekonomicznej w zakresie objętym rokowaniami i niezbędnym do prowadzenia odpowiedzialnych rokowań. Obowiązek ten dotyczy w szczególności informacji objętych sprawozdawczością Głównego Urzędu Statystycznego.

- § 2. Przedstawiciele związków zawodowych są obowiązani do nieujawniania uzyskanych od pracodawcy informacji, stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa w rozumieniu przepisów o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji.
- § 3. Na żądanie każdej ze stron może być powołany ekspert, którego zadaniem jest przedstawienie opinii w sprawach związanych z przedmiotem rokowań. Koszty ekspertyzy pokrywa strona, która żądała powołania eksperta, chyba że strony postanowią inaczej.
- § 4. Przepisy § 1—3 nie naruszają przepisów o ochronie tajemnicy państwowej i służbowej.
- Art. 241⁵. § 1. Układ zawiera się w formie pisemnej na czas nie określony lub na czas określony.
- § 2. W układzie ustala się zakres jego obowiązywania oraz wskazuje siedziby stron układu.
- § 3. Przed upływem terminu obowiązywania układu zawartego na czas określony strony mogą przedłużyć jego obowiązywanie na czas określony lub uznać układ za zawarty na czas nie określony.
- Art. 241⁶. § 1. Treść postanowień układu wyjaśniają wspólnie jego strony.
- § 2. Wyjaśnienia treści postanowień układu, dokonane wspólnie przez strony układu, wiążą także strony, które zawarły porozumienie o stosowaniu tego układu. Wyjaśnienia udostępnia się stronom porozumienia.
- Art. 241⁷. § 1. Układ rozwiązuje się:
- 1) na podstawie zgodnego oświadczenia stron,
 - 2) z upływem okresu, na który został zawarty,
 - 3) z upływem okresu wypowiedzenia dokonanego przez jedną ze stron.
- § 2. Oświadczenie stron o rozwiązaniu układu oraz wypowiedzenie układu następuje w formie pisemnej.
- § 3. Okres wypowiedzenia układu wynosi trzy miesiące kalendarzowe, chyba że strony w układzie postanowią inaczej.
- § 4. W razie rozwiązania lub wypowiedzenia układu, do czasu zawarcia nowego układu, obowiązuje układ dotychczasowy, chyba że strony oświadczą, iż nie zamierzają zawrzeć nowego układu.
- § 5. Jeżeli strony oświadczą, że nie zamierzają zawrzeć nowego układu, postanowienia układu dotychczasowego tracą moc obowiązującą z dniem jego rozwiązania. Warunki umów o pracę lub innych aktów stanowiących podstawę nawiązania stosunków pracy, wynikające z dotychczasowego układu, obowiązują także po rozwiązaniu układu do upływu okresu wypowiedzenia tych warunków.
- Art. 241⁸. § 1. W okresie jednego roku od dnia przejęcia pracowników przez nowego pracodawcę na zasadach określonych w art. 23¹ stosuje się do nich postanowienia układu, którym byli objęci przed przejęciem. Pracodawca może stosować do tych pracowników korzystniejsze warunki niż wynikające z dotychczasowego układu.
- § 2. Po upływie okresu stosowania dotychczasowego układu wynikające z tego układu warunki umów o pracę lub innych aktów stanowiących podstawę nawiązania stosunku pracy stosuje się do upływu okresu wypowiedzenia tych warunków.
- § 3. Jeżeli w związku z przejęciem pracowników na zasadach określonych w art. 23¹ nowy pracodawca przejmuje również inne osoby objęte układem obowiązującym u dotychczasowego pracodawcy, nowy pracodawca stosuje postanowienia układu dotyczące tych osób przez okres jednego roku od dnia przejęcia.
- § 4. Jeżeli pracownicy przed ich przejęciem byli objęci układem ponadzakładowym, obowiązującym u nowego pracodawcy, przepisy § 1—3 stosuje się do układu zakładowego.
- Art. 241⁹. § 1. Zmiany do układu wprowadza się w drodze protokołów dodatkowych. Do protokołów dodatkowych stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące układu.
- § 2. Jeżeli układ został zawarty przez więcej niż jedną organizację związkową, przez okres jego obowiązywania wszelkie czynności dotyczące tego układu podejmują organizacje związkowe, które go zawarły, z zastrzeżeniem § 3 i 4.
- § 3. Strony układu mogą wyrazić zgodę, aby w prawa i obowiązki strony wstąpiła organizacja związkowa, która nie zawarła układu lub która powstała po jego zawarciu.
- § 4. Organizacja związkowa, która nie zawarła układu ponadzakładowego lub która powstała po jego zawarciu, wstępuje w prawa i obowiązki strony tego układu, gdy po jego zawarciu została stwierdzona reprezentatywność tej organizacji.
- § 5. Informacja o wstąpieniu organizacji związkowej w prawa i obowiązki strony układu podlega zgłoszeniu do rejestru układów.

Art. 241¹⁰. § 1. Strony uprawnione do zawarcia układu mogą zawrzeć porozumienie o stosowaniu w całości lub w części układu, którego nie są stronami. Do porozumienia stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące układu.

§ 2. Organ rejestrujący porozumienie, o którym mowa w § 1, powiadamia strony układu o rejestracji tego porozumienia.

§ 3. Zmiana postanowień układu przez strony, które zawarły ten układ, nie powoduje zmian w treści porozumienia, o którym mowa w § 1.

Art. 241¹¹. § 1. Układ podlega wpisowi do rejestru prowadzonego dla:

- 1) układów ponadzakładowych przez Ministra Pracy i Polityki Socjalnej,
- 2) układów zakładowych przez właściwego okręgowego inspektora pracy.

§ 2. Układ zawarty zgodnie z prawem podlega rejestracji w ciągu:

- 1) trzech miesięcy — w odniesieniu do układu ponadzakładowego,
- 2) jednego miesiąca — w odniesieniu do układu zakładowego,
— od dnia złożenia wniosku w tej sprawie przez jedną ze stron układu.

§ 3. Jeżeli postanowienia układu są niezgodne z prawem, organ uprawniony do jego rejestracji może:

- 1) za zgodą stron układu wpisać układ do rejestru bez tych postanowień,
- 2) wezwać strony układu do dokonania w układzie odpowiednich zmian w terminie 14 dni.

§ 4. Jeżeli strony układu nie wyrażą zgody na wpisanie układu do rejestru bez postanowień niezgodnych z prawem lub nie dokonają w terminie odpowiednich zmian w układzie, organ uprawniony do rejestracji układu odmawia jego rejestracji.

§ 5. W ciągu 30 dni od dnia zawiadomienia o odmowie rejestracji przysługuje odwołanie:

- 1) stronom układu ponadzakładowego — do Sądu Wojewódzkiego — Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie,
- 2) stronom układu zakładowego — do właściwego dla siedziby pracodawcy sądu rejonowego — sądu pracy.

Sąd rozpoznaje sprawę w trybie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu nieprocesowym.

§ 6. Minister Pracy i Polityki Socjalnej określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy tryb postępowania

w sprawie rejestracji układów oraz wzór rejestru układów.

Art. 241¹². § 1. Układ wchodzi w życie w terminie w nim określonym, nie wcześniej jednak niż z dniem zarejestrowania.

§ 2. Pracodawca jest obowiązany:

- 1) zawiadomić pracowników o wejściu układu w życie, o zmianach dotyczących układu oraz o wypowiedzeniu i rozwiązaniu układu,
- 2) dostarczyć zakładowej organizacji związkowej niezbędną liczbę egzemplarzy układu,
- 3) na żądanie pracownika udostępnić do wglądu tekst układu i wyjaśnić jego treść.

Art. 241¹³. § 1. Korzystniejsze postanowienia układu, z dniem jego wejścia w życie, zastępują z mocy prawa wynikające z dotychczasowych przepisów prawa pracy warunki umowy o pracę lub innego aktu stanowiącego podstawę nawiązania stosunku pracy.

§ 2. Postanowienia układu mniej korzystne dla pracowników wprowadza się w drodze wypowiedzenia pracownikom dotychczasowych warunków umowy o pracę lub innego aktu stanowiącego podstawę nawiązania stosunku pracy.

Rozdział II

Ponadzakładowy układ zbiorowy pracy

Art. 241¹⁴. § 1. Ponadzakładowy układ zbiorowy pracy, zwany dalej „układem ponadzakładowym”, zawierają:

- 1) ze strony pracowników właściwy statutowo organ ponadzakładowej organizacji związkowej,
- 2) ze strony pracodawców:
 - a) właściwy statutowo organ organizacji pracodawców — w imieniu zrzeszonych w tej organizacji pracodawców,
 - b) właściwy minister — w imieniu pracodawców zatrudniających pracowników państwowych jednostek sfery budżetowej,
 - c) przewodniczący zarządu gminy (przewodniczący zarządu związku komunalnego) — w imieniu pracodawców zatrudniających pracowników samorządowych jednostek sfery budżetowej.

§ 2. Minister Pracy i Polityki Socjalnej określi, w drodze zarządzenia, ogólnokrajowe podmioty gospodarcze, ze strony których układ ponadzakładowy może być zawarty przez statutowe organy tych podmiotów.

Art. 241¹⁵. Prawo wystąpienia z inicjatywą zawarcia układu ponadzakładowego przysługuje:

- 1) organizacjom pracodawców i innym podmiotom uprawnionym do zawarcia układu ze strony pracodawców,
- 2) każdej ponadzakładowej organizacji związkowej reprezentującej pracowników, dla których ma być zawarty układ.

- Art. 241¹⁶. § 1. Jeżeli pracowników, dla których ma być zawarty układ ponadzakładowy, reprezentuje więcej niż jedna organizacja związkowa, rokowania w celu zawarcia układu prowadzi ich wspólna reprezentacja lub działające wspólnie poszczególne organizacje związkowe.
- § 2. Jeżeli w ciągu 30 dni od dnia zgłoszenia inicjatywy zawarcia układu ponadzakładowego organizacje związkowe nie przystąpią do rokowań w trybie określonym w § 1, do prowadzenia rokowań w celu zawarcia tego układu są uprawnione organizacje związkowe reprezentatywne w rozumieniu przepisów art. 241¹⁷.
- § 3. Reprezentatywne organizacje związkowe prowadzą rokowania w trybie określonym w § 1.
- § 4. Jeżeli przed zawarciem układu zostanie utworzona ponadzakładowa organizacja związkowa, ma ona prawo przystąpić do rokowań, gdy są one prowadzone w trybie określonym w § 1.
- § 5. Jeżeli w trakcie rokowań prowadzonych w trybie określonym w § 2 i 3 zostanie stwierdzona reprezentatywność ponadzakładowej organizacji związkowej, przepis § 4 stosuje się odpowiednio.
- § 6. Układ ponadzakładowy zawierają wszystkie organizacje związkowe, które prowadziły rokowania nad tym układem.

- Art. 241¹⁷. § 1. Reprezentatywną organizacją związkową jest ponadzakładowa organizacja związkowa zrzeszająca:
- 1) co najmniej pięćset tysięcy pracowników lub
 - 2) co najmniej 10% ogółu pracowników objętych zakresem działania statutu, nie mniej niż pięć tysięcy pracowników, lub
 - 3) największą liczbę pracowników, dla których ma być zawarty określony układ ponadzakładowy.
- § 2. Z wnioskiem o stwierdzenie reprezentatywności ponadzakładowa organizacja związkowa występuje do Sądu Wojewódzkiego w Warszawie, który wydaje w tej sprawie orzeczenie w ciągu 30 dni od dnia złożenia wniosku, w trybie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu nieprocesowym.

- § 3. W przypadku stwierdzenia reprezentatywności ogólnokrajowej organizacji międzyzwiązkowej (konfederacji) z mocy prawa stają się reprezentatywne wchodzące w jej skład ogólnokrajowe związki zawodowe i zrzeszenia (federacje) związków zawodowych.

- Art. 241¹⁸. § 1. Na wniosek ponadzakładowej organizacji związkowej lub organizacji pracodawców Minister Pracy i Polityki Socjalnej może rozszerzyć, w drodze zarządzenia, stosowanie układu ponadzakładowego w całości lub w części na pracowników nie objętych żadnym układem, gdy wymaga tego ważny interes społeczny, po zasięgnięciu opinii tej organizacji, która jest uprawniona do zawarcia układu ponadzakładowego z organizacją składającą wniosek. Rozszerzenie stosowania układu ponadzakładowego obowiązuje nie dłużej niż do czasu objęcia tych pracowników innym układem ponadzakładowym.
- § 2. Przepis § 1 zdanie pierwsze stosuje się odpowiednio w przypadku złożenia wniosku o odstąpienie od rozszerzenia stosowania układu. Przepis art. 241⁷ § 5 zdanie drugie stosuje się odpowiednio.

- Art. 241¹⁹. § 1. W razie połączenia lub podziału organizacji związkowej lub organizacji pracodawców albo innego podmiotu, który zawarł układ ponadzakładowy, ich prawa i obowiązki przechodzą na organizacje i podmioty powstałe w wyniku połączenia lub podziału.
- § 2. W razie rozwiązania organizacji pracodawców lub wszystkich organizacji związkowych, będących stroną układu ponadzakładowego, pracodawca może odstąpić od stosowania układu ponadzakładowego w całości lub w części po upływie okresu co najmniej równego okresowi wypowiedzenia układu, składając stosowne oświadczenie na piśmie pozostałej stronie tego układu. Przepis art. 241⁷ § 5 zdanie drugie stosuje się odpowiednio.
- § 3. W razie zniesienia urzędu ministra, który zawarł układ ponadzakładowy, jego prawa i obowiązki przechodzą na urząd ministra przejmujący zakres działania znoszonego urzędu.

- Art. 241²⁰. § 1. W razie gdy pracownicy łączonych zakładów pracy byli objęci różnymi układami ponadzakładowymi, nowy pracodawca wspólnie z zakładową organizacją związkową składa na piśmie oświadczenie, które z tych układów będą stosowane. Przepisy art. 241²⁵ stosuje się odpowiednio.

§ 2. Oświadczenie, o którym mowa w § 1, składa się stronom układów ponadzakładowych obowiązujących pracowników przed połączeniem zakładów pracy.

§ 3. W okresie jednego roku od dnia połączenia zakładów pracy warunki umów o pracę lub innych aktów stanowiących podstawę nawiązania stosunku pracy nie mogą być dla pracowników mniej korzystne od wynikających z układów ponadzakładowych, którymi byli oni objęci przed połączeniem. Przepis art. 241⁷ § 5 zdanie drugie stosuje się odpowiednio.

§ 4. W razie gdy nie wszyscy pracownicy łączonych zakładów pracy byli objęci układami ponadzakładowymi, układ ponadzakładowy stosuje się do pracowników i innych osób dotychczas nim objętych. Pracodawca wspólnie z zakładową organizacją związkową może rozszerzyć stosowanie tego układu na wszystkich lub niektórych pracowników nie objętych dotychczas tym układem, powiadamiając o tym strony układu. Przepisy art. 241²⁵ stosuje się odpowiednio.

Art. 241²¹. W razie podziału zakładu pracy objętego układem ponadzakładowym pracodawców powstałych w wyniku podziału wiążą postanowienia tego układu.

Rozdział III

Zakładowy układ zbiorowy pracy

Art. 241²². Dla pracowników, z wyjątkiem zatrudnionych w państwowych jednostkach sfery budżetowej, może być zawarty zakładowy układ zbiorowy pracy, zwany dalej „układem zakładowym”.

Art. 241²³. Układ zakładowy zawiera pracodawca i zakładowa organizacja związkowa.

Art. 241²⁴. Prawo wystąpienia z inicjatywą zawarcia układu zakładowego przysługuje:

- 1) pracodawcy,
- 2) każdej zakładowej organizacji związkowej.

Art. 241²⁵. § 1. Jeżeli pracowników, dla których ma być zawarty układ zakładowy, reprezentuje więcej niż jedna organizacja związkowa, rokowania w celu zawarcia układu prowadzi ich wspólna reprezentacja.

§ 2. W razie niewyłonienia wspólnej reprezentacji, rokowania prowadzą działające wspólnie:

- 1) wszystkie zakładowe organizacje związkowe lub
- 2) niektóre z tych organizacji, wraz ze wspólną reprezentacją pozostałych organizacji związkowych.

§ 3. Jeżeli nie wszystkie organizacje związkowe przystąpią do rokowań w trybie określonym w § 1 i 2, rokowania mogą być prowadzone przez te organizacje związkowe, które zrzeszają łącznie co najmniej 50% pracowników oraz innych osób wykonujących pracę na rzecz pracodawcy i wyłonią wspólną reprezentację lub przystąpią do wspólnych rokowań.

§ 4. Na każdym etapie rokowań organizacje związkowe mogą wyłonić wspólną reprezentację lub prowadzić wspólne rokowania.

§ 5. Jeżeli przed zawarciem układu zakładowego zostanie utworzona organizacja związkowa, ma ona prawo przystąpić do rokowań.

§ 6. Układ zakładowy zawierają wszystkie organizacje związkowe, które prowadziły rokowania.

Art. 241²⁶. § 1. Postanowienia układu zakładowego nie mogą być mniej korzystne dla pracowników niż postanowienia obejmującego ich układu ponadzakładowego.

§ 2. Układ zakładowy nie może określać zasad wynagradzania osób zarządzających, w imieniu pracodawcy, zakładem pracy.

Art. 241²⁷. § 1. W celu uniknięcia lub ograniczenia zwolnień pracowników z przyczyn dotyczących pracodawcy strony układu zakładowego mogą zawrzeć porozumienie o zawieszeniu stosowania tego układu lub niektórych jego postanowień na okres nie dłuższy niż jeden rok. W takim przypadku przepisu art. 241²⁶ § 1 nie stosuje się.

§ 2. Porozumienie, o którym mowa w § 1, podlega zgłoszeniu do rejestru układów zakładowych.

§ 3. W zakresie i przez czas określony w porozumieniu, o którym mowa w § 1, nie stosuje się z mocy prawa wynikających z układu ponadzakładowego oraz z układu zakładowego warunków umów o pracę i innych aktów stanowiących podstawę nawiązania stosunku pracy.

Art. 241²⁸. § 1. Układ zakładowy może obejmować więcej niż jednego pracodawcę, jeżeli pracodawcy ci tworzą organizację gospodarczą.

§ 2. Układ zakładowy, o którym mowa w § 1, ze strony pracodawców zawiera właściwy statutowo organ organizacji gospodarczej.

Art. 241²⁹. § 1. W razie podziału zakładu pracy lub zakładowej organizacji związkowej prawa i obowiązki stron układu zakładowego przechodzą na pracodawców lub organizacje związkowe powstałe w wyniku podziału.

- § 2. W razie połączenia zakładowych organizacji związkowych, z których choćby jedna zawarła układ zakładowy, jej prawa i obowiązki przechodzą na organizację powstałą w wyniku połączenia.
- § 3. W razie rozwiązania wszystkich organizacji związkowych, które zawarły układ zakładowy, pracodawca może odstąpić od stosowania tego układu w całości lub w części po upływie okresu co najmniej równego okresowi wypowiedzenia układu. Przepis art. 241⁷ § 5 zdanie drugie stosuje się odpowiednio.
- § 4. W razie gdy pracownicy łączonych zakładów pracy byli objęci różnymi układami zakładowymi, nowy pracodawca wspólnie z zakładową organizacją związkową ustala, który z tych układów będzie u niego stosowany do czasu zawarcia nowego układu zakładowego. Przepisy art. 241²⁰ § 3 i art. 241²⁵ stosuje się odpowiednio.
- § 5. W razie gdy nie wszyscy pracownicy łączonych zakładów pracy byli objęci układami zakładowymi, układ zakładowy stosuje się do pracowników i innych osób dotychczas nim objętych. Pracodawca wspólnie z zakładową organizacją związkową może rozszerzyć stosowanie tego układu na pracowników nie objętych dotychczas żadnym układem zakładowym. Przepisy art. 241²⁵ stosuje się odpowiednio.

Art. 241³⁰. Przepisy rozdziału stosuje się odpowiednio do międzyzakładowej organizacji związkowej działającej u pracodawcy."

Art. 2. Ilekroć w ustawie jest mowa o pracodawcy, rozumie się przez to jednostkę organizacyjną, choćby nie posiadała osobowości prawnej, a także osobę fizyczną, jeżeli zatrudniają one pracowników.

Art. 3. Ilekroć w ustawie jest mowa o państwowych jednostkach sfery budżetowej, rozumie się przez to jednostki, dla których środki na wynagrodzenia są kształtowane na podstawie odrębnej ustawy.

Art. 4. Ilekroć w art. 5—10 jest mowa o ponadzakładowym układzie zbiorowym pracy lub o zakładowym układzie zbiorowym pracy, należy przez to rozumieć odpowiednio układy zbiorowe pracy, o których mowa w Kodeksie pracy.

Art. 5. 1. Z dniem wejścia w życie ustawy zawarte przed tym dniem:

- 1) zakładowa umowa zbiorowa na podstawie działu jedenastego Kodeksu pracy,
- 2) porozumienie o wprowadzeniu zakładowego systemu wynagradzania na podstawie ustawy, o której mowa w art. 18 ust. 1 pkt 1,
- 3) morski układ zbiorowy na podstawie ustawy, o której mowa w art. 14

— przekształcają się, z mocy prawa, w zakładowy układ zbiorowy pracy.

2. W przypadku zakładowego układu zbiorowego pracy, o którym mowa w ust. 1, stroną tego układu są wszystkie zakładowe organizacje związkowe reprezentujące pracowników w dniu wejścia w życie ustawy. Przepisy art. 241⁹ § 2, 3 i 5 Kodeksu pracy stosuje się odpowiednio.

3. Jeżeli zakładowa umowa zbiorowa lub porozumienie, o których mowa w ust. 1, obejmują więcej niż jednego pracodawcę, przekształcają się one z dniem wejścia w życie ustawy, z mocy prawa, w zakładowe układy zbiorowe pracy, odrębne dla pracowników zatrudnionych przez poszczególnych pracodawców objętych taką umową lub porozumieniem bądź — o ile strony, które je zawarły, tak postanowią — w jeden zakładowy układ zbiorowy pracy, o którym mowa w art. 241²⁸ Kodeksu pracy.

4. W ciągu trzech miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy jednolite teksty zakładowych układów zbiorowych pracy, o których mowa w ust. 1 i 3, podlegają zgłoszeniu do rejestru zakładowych układów zbiorowych pracy.

Art. 6. 1. W ciągu trzech miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, na wniosek pracodawcy i zakładowej organizacji związkowej, właściwy okręgowy inspektor pracy rejestruje porozumienie o wynagradzaniu, inne niż wymienione w art. 5 ust. 1 pkt 2, jako zakładowy układ zbiorowy pracy, po stwierdzeniu, że określone w porozumieniu warunki wynagradzania zostały ustalone w uzgodnieniu z zakładową organizacją związkową. Przepisy art. 5 ust. 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

2. W postępowaniu, o którym mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio przepisy o rejestracji zakładowych układów zbiorowych pracy.

Art. 7. Termin dokonania rejestracji układu, ustalony w art. 241¹¹ § 2 pkt 2, wynosi — w okresie do 31 grudnia 1995 r. — dwa miesiące.

Art. 8. 1. Regulamin ustalony przed dniem wejścia w życie ustawy, na podstawie art. 23 ust. 1 ustawy wymienionej w art. 18 ust. 1 pkt 1, zachowuje moc do dnia wejścia w życie zakładowego układu zbiorowego pracy.

2. Zmiany w regulaminie, o którym mowa w ust. 1, wprowadza pracodawca w uzgodnieniu z zakładową organizacją związkową. Przepis art. 241¹³ § 2 Kodeksu pracy stosuje się odpowiednio.

Art. 9. 1. Z upływem 12 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy tracą moc układy zbiorowe pracy i porozumienia o przystąpieniu do tych układów, zawarte przed tym dniem, z zastrzeżeniem ust. 2—7.

2. Do upływu terminu przewidzianego w ust. 1 strony uprawnione do zawarcia ponadzakładowego układu zbiorowego pracy mogą zawrzeć porozumienie o wstąpieniu w prawa i obowiązki stron układu lub porozumienia, o którym mowa w ust. 1, zawartego po dniu 31 grudnia 1986 r.

3. Do upływu terminu przewidzianego w ust. 1 strony uprawnione do zawarcia zakładowego układu zbiorowego pracy mogą zawrzeć porozumienie o włączeniu uprawnień i świadczeń określonych w układzie lub porozumieniu, o którym mowa w ust. 1, zawartych przed dniem 1 stycznia

1987 r., do zakładowego układu zbiorowego pracy albo o odstąpieniu od stosowania tych uprawnień i świadczeń. Jeżeli w wyniku zawarcia porozumienia zachodzi konieczność zmiany postanowień zakładowego układu zbiorowego pracy, zmian tych dokonuje się w trybie art. 241⁹ § 1 Kodeksu pracy.

4. Z upływem terminu przewidzianego w ust. 1 postanowienia układów i porozumień, określonych w tym przepisie, dotyczące uprawnień i świadczeń dla pracowników, które nie zostaną objęte w tym terminie porozumieniami, o których mowa w ust. 2 i 3, stają się z mocy prawa postanowieniami zakładowego układu zbiorowego pracy. Jednolity tekst zakładowego układu zbiorowego pracy, uwzględniający powyższe uprawnienia i świadczenia, zostaje zgłoszony do rejestru zakładowych układów zbiorowych pracy w ciągu jednego miesiąca po upływie terminu, o którym mowa w ust. 1.

5. Jeżeli pracowników zatrudnionych przez danego pracodawcę, którzy po dniu wejścia w życie ustawy mogą być objęci zakładowym układem zbiorowym pracy, nie obowiązuje układ zbiorowy pracy, zawarty po wejściu w życie ustawy, postanowienia układów i porozumień określonych w ust. 1, dotyczące uprawnień i świadczeń dla pracowników, z upływem terminu przewidzianego w ust. 1 stają się z mocy prawa postanowieniami odpowiednio regulaminu, o którym mowa w art. 8, lub regulaminu pracy — stosownie do przedmiotu tych uprawnień i świadczeń. Pracodawca sporządza jednolite teksty tych regulaminów, uwzględniające powyższe uprawnienia i świadczenia, w ciągu jednego miesiąca po upływie terminu, o którym mowa w ust. 1.

6. Do upływu terminu przewidzianego w ust. 1 strony uprawnione do zawarcia ponadzakładowego układu zbiorowego pracy dla pracowników państwowych jednostek sfery budżetowej mogą zawrzeć porozumienie o zachowaniu uprawnień i świadczeń przewidzianych w układzie zbiorowym pracy stosowanym na podstawie porozumienia, o którym mowa w ust. 1, lub o odstąpieniu od stosowania tych uprawnień i świadczeń.

7. Przy zawieraniu porozumień, o których mowa w ust. 2, 3 i 6, stosuje się odpowiednio przepisy art. 241¹⁶, 241¹⁷ oraz art. 241²⁵ Kodeksu pracy. Porozumienia te podlegają zgłoszeniu do rejestru zakładowych układów zbiorowych pracy lub ponadzakładowych układów zbiorowych pracy, stosownie do zasięgu stosowania danego porozumienia.

Art. 10. Z dniem, w którym tracą moc postanowienia układów zbiorowych pracy i porozumień wymienionych w art. 9 ust. 1, wartość przysługujących na ich podstawie świadczeń byłym pracownikom będącym emerytami lub rencistami oraz członkom ich rodzin pobierającym renty rodzinne uwzględnia się w podstawie wymiaru emerytur i rent, chyba że świadczenia te zostały im zachowane.

Art. 11. Postanowienia zakładowych układów zbiorowych pracy, o których mowa w art. 5, układów zbiorowych pracy i porozumień, o których mowa w art. 9 ust. 1, oraz ustalenia regulaminu, o którym mowa w art. 8 ust. 1, mniej korzystne dla pracowników niż przepisy prawa pracy obowiązujące w dniu wejścia w życie ustawy przestają obowiązywać. Zamiast tych postanowień i ustaleń stosuje się odpowiednio przepisy prawa pracy.

Art. 12. Pod pojęciem układu, o którym mowa w art. 241² § 3 pkt 1 Kodeksu pracy, należy rozumieć układ zbiorowy pracy zawarty po wejściu w życie ustawy.

Art. 13. W ustawie z dnia 26 stycznia 1982 r. — Karta Nauczyciela (Dz. U. Nr 3, poz. 19, Nr 25, poz. 187 i Nr 31, poz. 214, z 1983 r. Nr 5, poz. 33, z 1988 r. Nr 19, poz. 132, z 1989 r. Nr 4, poz. 24 i Nr 35, poz. 192, z 1990 r. Nr 34, poz. 197 i 198, Nr 36, poz. 206 i Nr 72, poz. 423, z 1991 r. Nr 95, poz. 425 i Nr 104, poz. 450, z 1992 r. Nr 53, poz. 252, Nr 54, poz. 254 i Nr 90, poz. 451, z 1993 r. Nr 129, poz. 602 oraz z 1994 r. Nr 43, poz. 163 i Nr 105, poz. 509) art. 36 otrzymuje brzmienie:

„Art. 36. Do czasu zawarcia układu zbiorowego pracy dla nauczycieli wysokość stawek wynagrodzenia zasadniczego, dodatków, wynagrodzenia za zajęcia dodatkowe, zasady zaszerogowania i przyznawania dodatków do wynagrodzenia nauczycieli — określa, w drodze zarządzenia, Minister Edukacji Narodowej w porozumieniu z Ministrem Pracy i Polityki Socjalnej.”

Art. 14. W ustawie z dnia 23 maja 1991 r. o pracy na morskich statkach handlowych (Dz. U. Nr 61, poz. 258) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 38 w ust. 3 wyrazy „w morskim układzie zbiorowym” zastępuje się wyrazami „w zakładowym układzie zbiorowym pracy”;
- 2) w art. 56 w ust. 1 wyrazy „morski układ zbiorowy” zastępuje się wyrazami „zakładowy układ zbiorowy pracy”;
- 3) w art. 78 wyrazy „który nie zawarł morskiego układu zbiorowego” zastępuje się wyrazami „który nie zawarł zakładowego układu zbiorowego pracy”;
- 4) w dziale X:
 - a) w tytule działu wyrazy „Morski układ zbiorowy” zastępuje się wyrazami „Zakładowy układ zbiorowy pracy”;
 - b) tytułowi rozdziału 1 nadaje się brzmienie: „Zakładowy układ zbiorowy pracy”;
 - c) skreśla się art. 79—81 oraz art. 85—88,
 - d) art. 89 otrzymuje brzmienie:

„Art. 89. W sprawach nie uregulowanych przepisami ustawy do zakładowych układów zbiorowych pracy stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu pracy o układach zbiorowych pracy.”;

- 5) skreśla się art. 100 i 101.

Art. 15. W ustawie z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 1993 r. Nr 90, poz. 416 i Nr 134, poz. 646 oraz z 1994 r. Nr 43, poz. 163 i Nr 90, poz. 419) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 21 w ust. 1:
 - a) pkt 16 otrzymuje brzmienie:

„16) diety i inne należności za czas podróży służbowej pracowników do wysokości określonej w odrębnych ustawach lub przepisach wydanych przez właściwego ministra,”

- b) w pkt 18 wyrazy „dla pracowników przedsiębiorstw państwowych” zastępuje się wyrazami „wydanych przez właściwego ministra”,
- c) w pkt 22 wyrazy „obowiązujących w przedsiębiorstwach państwowych” zastępuje się wyrazami „wydanych przez właściwego ministra”,
- d) w pkt 23 wyrazy „Ministra Pracy i Polityki Socjalnej” zastępuje się wyrazami „właściwego ministra”;

2) w art. 23 w ust. 1:

- a) w pkt 13 po wyrazie „zawodowych” dodaje się wyrazy „w wysokości określonej przez właściwego ministra”,
- b) w pkt 36 wyrazy „obowiązujących w przedsiębiorstwach państwowych” zastępuje się wyrazami „wydanych przez właściwego ministra”,
- c) w pkt 46 wyrazy „obowiązujących w przedsiębiorstwach państwowych” zastępuje się wyrazami „wydanych przez właściwego ministra”.

Art. 16. W ustawie z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. z 1993 r. Nr 106, poz. 482 i Nr 134, poz. 646 oraz z 1994 r. Nr 1, poz. 2, Nr 43, poz. 163, Nr 80, poz. 368, Nr 87, poz. 406 i Nr 90, poz. 419) w art. 16 w ust. 1 wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w pkt 16 po wyrazie „zawodowych” dodaje się wyrazy „w wysokości określonej przez właściwego ministra”,
- 2) w pkt 30 wyrazy „obowiązujących w przedsiębiorstwach państwowych” zastępuje się wyrazami „wydanych przez właściwego ministra”,
- 3) w pkt 51 wyrazy „obowiązujących w przedsiębiorstwach państwowych” zastępuje się wyrazami „wydanych przez właściwego ministra”.

Art. 17. 1. Tworzy się przy Ministrze Pracy i Polityki Socjalnej Komisję do Spraw Układów Zbiorowych Pracy.

2. Celem Komisji będzie wspieranie rokowań zbiorowych i udzielanie pomocy stronom zamierzającym zawrzeć układ.

3. Tryb powołania, skład i zasady działania Komisji określi w drodze zarządzenia Minister Pracy i Polityki Socjalnej.

Art. 18. 1. Traci moc:

- 1) ustawa z dnia 26 stycznia 1984 r. o zasadach tworzenia zakładowych systemów wynagradzania (Dz. U. z 1990 r. Nr 69, poz. 407),
- 2) art. 2 i 3 ustawy z dnia 24 listopada 1986 r. o zmianie ustawy — Kodeks pracy (Dz. U. Nr 42, poz. 201).

2. Z dniem 1 stycznia 1995 r. traci moc, z zastrzeżeniem ust. 3, ustawa z dnia 23 kwietnia 1994 r. o metodach kształtowania wynagrodzeń i środków na wynagrodzenia przez podmioty gospodarcze oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 80, poz. 368).

3. Pozostają w mocy przepisy ustawy, o której mowa w ust. 2, w zakresie dotyczącym obliczania i poboru opłat sankcyjnych za okres od dnia 1 sierpnia do dnia 31 grudnia 1994 r.

4. W ustawie z dnia 25 września 1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych (Dz. U. z 1991 r. Nr 18, poz. 80, Nr 75, poz. 329, Nr 101, poz. 444 i Nr 107, poz. 464, z 1993 r. Nr 18, poz. 82 i Nr 60, poz. 280 oraz z 1994 r. Nr 1, poz. 3 i Nr 80, poz. 368) w art. 45a skreśla się ust. 6 oraz w ustawie z dnia 20 czerwca 1992 r. o uprawnieniach do bezpłatnych i ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego (Dz. U. Nr 54, poz. 254 oraz z 1994 r. Nr 40, poz. 150 i Nr 80, poz. 368) w art. 8 skreśla się ust. 2.

Art. 19. 1. Do czasu wydania przepisów wykonawczych przewidzianych w art. 36 ustawy określonej w art. 13, stosuje się przepisy, o których mowa w art. 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1992 r. o zmianie ustawy — Karta Nauczyciela (Dz. U. Nr 53, poz. 252).

2. Do czasu zawarcia układu zbiorowego pracy dla nauczycieli w trybie przewidzianym ustawą w zakresie:

- 1) tygodniowego obowiązkowego wymiaru zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych nauczycieli poszczególnych typów szkół, placówek i innych jednostek organizacyjnych systemu oświaty,
 - 2) zasad zmniejszania wymiaru zajęć nauczycieli ze względu na:
 - a) stan zdrowia,
 - b) wykonywanie prac zleconych przez organy szkoły,
 - c) szczególne warunki pracy,
 - d) inne szczególne przypadki,
 - 3) wymiaru innych zajęć podyktowanych koniecznością realizowania przez nauczycieli procesu dydaktycznego, wychowawczego i opiekuńczego, w trakcie których nauczyciel pozostaje w dyspozycji szkoły,
 - 4) norm zatrudnienia nauczycieli — bibliotekarzy i pedagogów szkolnych
- stosuje się przepisy, o których mowa w art. 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1992 r. o zmianie ustawy — Karta Nauczyciela (Dz. U. Nr 53, poz. 252).

Art. 20. Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 13, 17 i 19, które wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, oraz art. 18 ust. 4, który wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1995 r.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej: *L. Wałęsa*